

Yttrande

Utbildningsnämnden

Dnr: 25UN11

Handläggare:

2025-10-06

Elin Othén

Yttrande över motion (SD) - Inför tolkavgift

Inledning

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från utbildningsnämnden i ärendet motion (SD) – Inför tolkavgift. Ärendet har diarienummer 24KS64. Motionärerna anser att tolkavgift bland annat ska införas för vårdnadshavare till barn och unga under 18 år som uteblir från besök utan att synnerliga skäl föreligger. Därtill uppges att detsamma ska gälla vid sena avbokningar där språktolk inte hinner avbokas. Motionärerna hänvisar till att uteblivna besök debiteras inom regional sjukvård för barn och vuxna samt att det utifrån ett likställighets perspektiv, samt utifrån att tjänsten språktolk innebär en tilläggstjänst och en extra omkostnad för kommunen, så måste Gävle kommun skärpa sina regler gällande uteblivna besök där språktolk är inkopplad.

I motionen yrkas:

Att uppdra åt Gävle kommun att införa en tolkavgift vid uteblivet besök

Att uppdra åt Gävle kommun att införa en tolkavgift vid sent återbud att språktolk ej hinner avbokas

Att uppdra åt Gävle kommun att tydligt formulera dessa nya regler på kommunens hemsida, därutöver ska detta förmedlas direkt till berörda parter

Utbildning Gävles yttrande

Utbildning Gävle bedömer det vara möjligt att yttra sig över den del av motionen som härrör medborgare som är vårdnadshavare till barn under 18 år. Resterande frågeställningar lämnar Utbildning Gävle inga kommentarer kring.

Samarbete och information mellan skola och hem är viktigt inslag i skolans uppdrag. En god kontakt med hemmet är en förutsättning för att elevens skolgång ska fungera så bra som möjligt. Av skollag och läroplan framgår bland annat skolans skyldighet att samverka med hemmet och informera vårdnadshavare om angelägenheter av betydelse för den enskilde eleven.¹ Det är avgörande att kommunikationen mellan vårdnadshavare och medarbetare fungerar väl och att risken för missförstånd med anledning av bland annat språkförbistringar minimeras. Inom både förskola och grundskola är en fungerande kommunikation mellan hemmet och verksamheten en förutsättning för att barn och elever ska få sin rätt till utbildning tillgodosedd. Språkliga hinder kan allvarligt påverka denna kommunikation och därmed även barnens möjligheter att ta del av utbildningen.

Rättslig reglering

Tillgång till tolk regleras i förvaltningslagen. Av 13 § förvaltningslagen (2017:900) framgår *När en myndighet har att göra med någon som inte behärskar språket ska myndigheten vid behov anlita tolk*. Både kommuner och regioner är beroende av tolkar i sitt dagliga arbete för att kunna möta personer som inte behärskar svenska. Tillgång till en kompetent tolk är en förutsättning för tillgänglig och rättssäker samhällsservice.² Rätten innebär att en myndighet ska använda tolk och se till att handlingar översätts om det behövs för att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt när myndigheten har

¹ Skollagen (2010:800). Exempelvis 1 kap. 4 §, 3 kap. 3 §, 4 kap. 12 §, 8 kap. 9 §, 8 kap. 11 §, 10 kap. 12 §, 11 kap. 15 §. Läroplan för förskolan – Lpfö 18 reviderad 2025, avsnitt 2.4 *Förskola och hem*; Läroplan för grundskolan – Lgr22, avsnitt 2.4 *Skola och hem*; Läroplan för gymnasieskolan - Lgy25, avsnitt *Varje skolas utveckling*; Läroplan för anpassade grundskolan – Lgra22, avsnitt 2.4 *Skola och hem*; Läroplan för anpassade gymnasieskolan – Lgyan25, avsnitt *Varje skolas utveckling*.

² [Tillgång till tolk | SKR](#)

kontakt med någon som inte behärskar svenska. Det är ansvarig tjänsteperson som bedömer om den enskilde har ett sådant behov. Rätten till tolk är viktig, både för att den enskilde ska kunna göra sig förstådd och för att kunna förstå, vid kontakt med personer inom organisationen. Tolk kan även användas i samband med verksamhet som inte är handläggning. Användningen av tolk bidrar till att kontakter med den enskilde blir rättssäker samt tryggar att de beslut och myndighetsbeslut som tas fattas på rätt grunder.

Kommunen har en skyldighet att använda tolk när det behövs vid handläggningen. Kommunallagen (2017:725) reglerar kommunens rätt att ta ut avgifter. Enligt 2 kap. 5 § kommunallagen får kommunen endast ta ut avgifter för sådana tjänster och nyttigheter som kommunen är skyldiga att tillhandahålla om det följer av lag eller annan författning. Eftersom kommunen har en skyldighet att använda tolk när det behövs, så kan kommunen inte ta ut avgift för detta.

Utbildning Gävle konstaterar att region Blekinge den 14 februari 2024 beslutade att införa tolkavgifter med avgift för läkarbesök. Beslutet överklagades till förvaltningsrätten som upphävde beslutet i oktober 2024. Detta mot bakgrund av att regionen inte haft stöd i lag eller annan författning för ett sådant avgiftsuttag.³ Utbildning Gävle konstaterar vidare att region Gävleborg i november 2024 beslutade att införa avgift för patienter som uteblir från besök med tolk. Beslutet överklagades till förvaltningsrätten i fråga om laglighetsprövning. Förvaltningsrätten meddelade dom i maj 2025 och beslutade att upphäva Regionfullmäktige i Region Gävleborgs beslut, i den del som avser avgift för utebliven språktolkkontakt vid uteblivet- eller sent avbokat besök. Skälen till avgörande var att förvaltningsrätten fann att beslutet stred mot likställighetsprincipen.⁴

³ [Beslut om införande av tolkavgifter saknar författningsstöd - Sveriges Domstolar](#)

⁴ Förvaltningsrätten i Falun, *Dom 2025-05-23*, Mål nr 5690-24.

Sammantagen bedömning

Utbildning Gävle konstaterar att tillgång till tolk regleras i förvaltningslagen samt att kommunens rätt att ta ut avgifter regleras i kommunallagen. Kommunen får endast ta ut avgifter för sådana tjänster och nyttigheter som kommunen är skyldiga att tillhandahålla om det följer av lag eller annan författning. Då kommunen har en skyldighet att använda tolk när det behövs, så kan kommunen inte ta ut avgift för detta.

Användningen av tolk bidrar till att kontakter med den enskilde blir rättssäker samt tryggar att de beslut och myndighetsbeslut som tas fattas på rätt grunder. Vidare konstateras att samverkan med vårdnadshavare är reglerat i skollag och läroplan och att det i vissa fall är nödvändigt att nyttja tolk för att säkerställa en fullgod kommunikation.

Utbildning Gävle konstaterar därtill att förvaltningsrätten har upphävt det beslut som motionärerna hänvisar till rörande att region Gävleborg debiterar tolk vid bland annat uteblivna besök inom regional sjukvård.

Sara Marklund

tf. Sektorchef

Utbildning Gävle